

(דף שט) עזי מסגן ברישא, הוא היצר הרע, שכוחותיו עזים וקשים ביותר, ואילו יצר הטוב וכוחותיו נקראים אימור, אמירה לשון רכה, כי ידברו במענה רך, והשיב, לפי שהיצר הרע מקדים לבוא משעת הלידה, ואילו היצר הטוב ומחותיו באים אחר י"ג שנה, וכבר ייתו של עולם שהקליפה קודמת לפרי. והגאון רבי יוסף חיים בספר בן איש חי דרושים פרשת בא בפסוק, מן הכבשים ומן העזים תקחו, הביא משל בדרך מליצה, פעם נגש יצר הרע את יצר הטוב, ואמר לו, עד מתי נהיה לוחמים זה בזה, הלנצח תאכל חרב? ולמה לא תעשה עמי שלום? אמר לו מה רצונך בשלום הזה, אמר לו יצר הרע, הרשה נא לי לדבר עם אנשיך ולהזמין למסיבה חשובה, ובעיקר ברצוני שתעזוב אותי לשוחח עם החסיד שלך פלוגי, אמר לו יצר הטוב, לו יהי כדברך שישרה שלום בינינו. והנה פלוגי החסיד בירשותך, עשה עמו מה שאתה רוצה. והנה החסיד הזה שהיה שקדן בתורה, לפתע נעזב מאת יצר הטוב, והתחיל יצר הרע לדבר על לבו, שרק פעם אחת יבא לתיאטרון, או לבית קפה פלוגי, לכמה שעות ואחר כך יחזור לביתו, החסיד תמה על עצמו שמאין לו מחשבות כאלה, וילך לבית קפה, וראה איך יושבים אנשים סביב המשחק שנקרא "שש בש", ומשחקים בהתלהבות רבה, זה צועק ואומר אני הבאתי ג'ין, זה צווח ואומר המספר שלי עולה על הג'ין שלך, ותבקע הארץ לקולם, הזמינו להביא לפניהם קפה, או תה, ויביאו להם, אך מחמת טרדתם במשחק, נשארו התה והקפה כאבן שאין לה הופכים, ונצטנו לגמרי עד שנפסלו לשתייה, והם כל מעינם במשחק. הגיעה שעת חצות והחסיד נתיגע ונשתעמם עד בערך שעה אחת אחרי חצות ויקם וילך, והיצר הרע הולך אחריו

לראות מה ההשפעה שקיבל האיש הזה מן המשחק אשר ראו עיניו, וירא, כי בבוא החסיד לביתו ישב על גבי קרקע באמירת תיקון חצות בבכיות נוראות ובדמעות שליש, מה שלא הסכין לעשות מעודו עד היום ההוא, בשמוע אשתו את צעקותיו נתעוררה ובאה לפניו, ותאמר לו, מה לך כי נזעקת, ויען ויאמר, כלי זהב היה לי מזהב פרוזים, מזוקק שבעתיים, והן עתה בחנתו ויצא נחושת, ועל דא ודאי קא בכינא, אמרה לו, מעולם לא ראיתי כלי זהב אצלך ולא ידעתי מה תדבר. ויאמר לה, כלי הזהב שהיה לי, הוא התורה והמצוות, שהייתה לי בהם שמחה גדולה מאד, כמאמר הפסוק הנחמדים מזהב ומפז רב, וחשבתי שהשקידה שלי בתורה ובמצוות לא יערכם זהב וזכוכית, והנה רק הלילה ראיתי כי לא יצאתי ידי חובתי בתורה ובמצוות אחד מעשרה ממה שאני חייב לעשות, כי ראיתי איך ישבו אנשים בהתלהבות רבה, ובשמחה גדולה בעת משחקם, והלואי אני הייתי שמח בלימוד התורה שלי אחד מעשרה משמחתם, ועוד ראיתי שם בני אדם גדולים שעמדו לרקד במחול, בשמחה רבה, והזיעה יורדת על מצחם מרוב יגיעתם בריקודים, והם מלאים שמחה, ואיה השקידה וההתמדה שלי אם תגיע, לשליש ולרביע, ליגיעת האנשים האלה במעשיהם, אשר הבל המה מעשה תענועים, ומה אשיב לה, על התרשלותי בתורה ובמצוות, זהו שאמרתי שהזהב שלי נהפך לנחושת, כי ראיתי את קצורי עבבודת ה' ועל אלה אני בוכיה עיני עיני יורדה מים, ועלי לשוב בתשובה, ולהתחזק בתורה ביתר שאת ויתר עוז, וה' יעזורני על דבר כבוד שמו, מכאן ולהבא לחושבנא טבא.

ובשמוע היצר הרע את כל דברי החסיד נצטער מאד וימת לבו בקרבו.

וכשפגע למחרת ביצר הטוב, ושאל אותו האם הצליח עם החסיד, התחיל היצר הרע לקלל את עצמו, ויאמר, הלואי ונשברו רגליו ולא הלך להזמינו, כי אני קצפתי מעט להפילו ברעה, ונהפוך הוא, כי אדרבה הוסיף יראה על יראתו ושקידה על שקידתו, וקראתי על עצמי גמלא בעי קרנא אודנא דהו ליא גזיז מניח. (גמל רצה קרנים, אזנים שהיו לו גזוז לו אותם). ועל כל דמעה שהוריד החסיד בתיקון חצות שלו, היה נימוח משומן לבי לוג אחד, עד שקמתי וברחתי במנוסה, ובכל זאת השכמתי ללכת לבית הכנסת מקום תפלות של החסיד, ואראה איך שהוא מתפלל בהתלהבות רבה ושמחה גדולה כפל כפלים על מה שהיה נוהג עד היום, על כן חבל שעשיתי עמך שלום, כי הנה לשלום מר לי מר, ולבי חמרמר, שקיל טיבותך ושדיא אחיזרי, (קח טובתך וזרוק אותה על הקוצים), מהיום והלאה אין לי עסק עמך ועם החסידים שלך. וישחק היצר הטוב וילך לו לשלום.

ובזה פירשו את הפסוק (בראשית לב ה) עם לבן גרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים, שיעקב אבינו היה מתאונן שאף על פי

שקיימתי תרי"ג המצוות, אבל לא קיימתי באותה מדה של התלהבות ושמחה כפי שהיה לבן עושה את מעשיו הרעים, וזקוק אני לתשובה.

ושנאת הבריות. מלמד שלא יכוין אדם לומר אהוב את החכמים ושנא את עמי הארץ, אלא אהוב את כולם, ושנא את האפיקורסים, ואת המסיתים ומדיחים, וכן אמר דוד (תהלים קל"ט כא), הלא משנאך ה' אשנא ובתקוממיך אתקוטט, תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי, וכן הוא אומר, ואהבת לרעך כמוך אני ה', כלומר, כי אני ה' בראתינו, ואם הוא עושה מעשה עמך אתה אהבו, ואם לאו אין אתה אהבו. (אבות דרבי נתן פרק טז). ואמרו ביומא (ט) מקדש ראשון חרב על שלש עבירות חמורות, עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים. מקדש שני למה חרב, הרי היו עוסקים בו בתורה ובמצוות ובגמילות חסדים, לא חרב אלא על שנאת חנם, ללמדך שנאת חנם שקולה כנגד שלש העבירות החמורות.

משנה יב

רבי יוסי אומר: יהי ממון חברך חביב עליך כשלך. והתקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירשה לך. וכל מעשיך יהיו לשם שמים.

(ג) האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין, והיינו להרחיק עצמו מהזיק ממון של חבריו, וכמו שאמרנו (בבבא קמא שם), חסידים

רבי יוסי אומר, יהי ממון חברך חביב עליך כשלך. יש לבאר, כי הנה שנינו למעלה "רבי יוסי הכהן חסיד", ואמרנו בבבא קמא